

a mi megadja a fajoknak a különváló karakterét. Néha csak csekélységeknek látszó bélyegek ezek, mégis speciális sajátságai, melyek biztosan és élesen igazolják a fajokat egymástól; annyira, hogy e tekintetben nem származtathatók le a fajok egymástól, még a deszcendenciá-elmélet iránt való jóakarattal sem. El lehet hallgatni a tudomány könyveiben ezeket a fajok között létező hézagokat, de eltagadni nem lehet.

Azonban maradjunk a tények mellett.

Az az ékes keresztés pók például, amelyikről az előbb azt mondtam, hogy a tipusnál előrehaladottabb és címere sötét és világos harántsávokra oszlott, tehát megközelíti e tekintetben azt a fokozatot, a melyen a közönséges keresztés pók van, mindezért nem közönséges keresztés pókszerű, hanem határozottan ékes keresztés pókszerű. Nem közeledik azért a közönséges keresztés pókhoz; más lépcsőn haladva jut el annak a faji fokozata közelébe és nem tekinthető áthidaló átmeneti alaknak. Ha t. Olvasóim elég jól ismernék az itt leírt keresztés-pók-fajokat, akkor könnyű szerrel bebizonyíthatnám, hogy mindegyik fajnak van speciális sajátsága, amely a másiktól elválasztja, mint a szakadás, mint a hézag. Nincs átmenet közöttük e tekintetben.

Azonban nem ismerik ezeket a pókokat kellően — és irott szóval, megrajzokban nagyon bajos csekélységek között a lényeges eltéréseket kimutatni. Más fajokon talán inkább sikerülne, mint épen ezekben; hát más fajokon igazolom állításomnak a helyességét.

Olyan fajokról fogok szólni, a melyek ugyan szintén keresztés-pókok, de más csoportból valók és némiképen eltérnek az előbb tárgyalt fajoktól. Csak röviden foglalom össze ebben a leglényegesebbeket és elsőnek emlitem a zöld keresztés-pókot (*Epeira cucurbitina* Cl.). Ez

kertjeinkben és a mezőkön is elég gyakori faj; jóval kisebb, mint az előbbieket. A bokrok levelei között szokta szép szabályos, de kicsiny kerek hálóját kifeszíteni. Színe tökszöld; innét ered a latin neve.

Fiatal korában ez a faj címert visel a hátán, még pedig épen olyant, mint a tulajdonképeni keresztés pókok. Kétségtelen, hogy ez hasonló eredetű mustrázat. Ha egy kicsit megnő a pók, elkezd halványulni a címere és a négy fehéres foltot látjuk a hátán kiválni. Ez a négyes keresztés pók stádiuma. Azt hihetnők tehát most, hogy ez a faj az előbbi sorozatnak a folytatása, annál inkább, mert egyebekben is van hasonlatosság e között és a sárgaszínű négyes keresztés pók között. Igaz, a teste nagysága tekintetében feltűnő a különbség; ez kicsiny faj, a tulajdonképeni keresztés pókok pedig mind egyformák és nagyok. De hát ez talán nem is lényeges és eltekinthetünk tőle. Azonban van egy lényeges eltérés is, a mely világosan tanúsítja, hogy ez a faj csak más soron fejlődhetett. Nagy hézag van köztük, — de hát lássuk:

A címere például elhalványodása közben más módon oszlik el, mint a tulajdonképeni keresztés pókok sorozatában. Olyformán megy az végbe, hogy amint nő és öregedik a pókocská, a címer minden sötét színeleme a széle hullámszögeibe húzódik. Ezért most a címer mezeje halványabb lesz, de a hullámszögek fekete pontoknak látszanak, mert úgyszólván ezekben tömörül össze a fekete festék. Végre a címer egészen eltűnik, egyszínű lesz az állat háta, csak öt pár fekete pont ékíti még. Mindegyik pont külső oldalán fehéres szegély is látható még. Ezek a címernek a maradványai.

Ezt a módját az eredeti címer eloszlásának egyáltalában nem lehet a tulajdonképeni keresztés pókok sorozatában megtalálni. Ez egy teljes mértékben különválasztó és lényegesen megkülönböztető sajátsága a zöld keresztés póknak, a mely miatt nem tételezhetjük fel róla, hogy a négyes keresztés póktól származott volna le, noha



Fiatal zöld keresztés pókok.



Kinőtt zöld keresztés pók, 5 pontpárral, fehér szegélyekkel.

A mi verebünk.

— »A TERMÉSZET« eredeti tárczája. —

Irta: Lósy József.

Egy pirinyó kis veréb, szürke proletár az utca szürke porából, szerepet játszik a mi életünkben, mert velünk élt, szeretünk s ő is valamikor nagyon szeretett minket. — Mi hűek maradtunk emlékéhez is; de ő, a kis proletár, úgy tett, mint a nagyok, kibaszta jóakaratomkat s azután odébb állott; elfeledett bennünket.

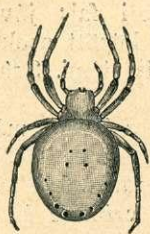
Udvarunkra úgy került, mint egy kivetett szegény árva. Piciny volt, csupasz volt és pállott sárga szájával siralmasan nyöszörgő, elveszett jószág. Az utca gyerekei megdobálták az öregek fészket, ő épen a peremén kandikált le, hogy első életbenyomásait megszerezze, de a kő meghiobbantá a fészket, ő megrémült s leesett a szürke poronty a vásott fiúk közé. Az egyik magához vette s nagy terveket koholt, ezt a magával tehetetlen parányi férget meg akarta tanítani repülni. Fonalat kötött a lábára, megkörítette a levegőben, de a szegény mindig csak visszaesett s már alig csipegett, meg akart halni. Piroska nővérem az udvarra jött s látta, hogy egy parasztfiú mivel imponál az úrfiaknak s elkérte tőle a verebet. Adott érte két

krajczárt. Egy halni vágyó, elveszett, csimasz verébért az is sok volt.

Azután hogy bevitte, orvosi látéletet eszközölt. Hús vízzel ébresztette aléltságából, megigazította kificzamított lábát, melegen bebugyolázta és új otthont, fészket csinált neki. Életben maradásához semmi reményt nem fűzött, hisz a didergő apróság annyira össze volt verve, tépázva. Búcsuzott is az élettől úgy három napig. Ekkor egyszerre, a kit előbb erővel etettek, hogy életben maradjon, czirpentett egyszer, kétszer és enni kért. Atyám, nővérem, öcsém körülállták, megbámulták a másvilágból jövőt, hoztak neki legyet bőven, hogy válogasson, üdvözölték, becézték s attól fogva ő volt szemefénye és zsarnoka az egész családnak. Egy czirpentéssel otthonává kiáltotta az új helyet s ingó, megrogyó tipegéssel sétát próbált a nagy asztalon.

Mennyi gyönyörűség volt nézni ezt a merész vállalkozást. A ki előbb repülni tanult, most tanult a lábán megállani. Mikor már megtanult, akkor pedig nagyhamar nagy lábón élt.

Ott étkezett az új családtag a közös asztalnál. Volt külön pohara, ennek peremén üldögélt s kirándulásokat rendezett atyám, nővérem tányérjához, hogy lopakodjon. Már a mióta önállóságra tett szert, nem szerette a nyújtottat elfogadni; nagyon pászkos és válogatós volt s természetéhez híven szemtelen. Oh de ezt a kis pökhendiséget meg lehetett bocsátani neki, mert játékos, bohó kis veréb volt és később figyelmes is tudott lenni.



Kinőtt zöld keresztspók 4 pontpárral.

fiatal korában annak mustrázatát viselte és öreg korában még továbbra jutott fejlődése útján.

Itt észreveszszük a hézagot a fajok között és hogy ez még szembeötlőbb legyen, válogassunk össze ennek a fajnak sok példányából szintén egy lehetőleg teljes sorozatot. Azt fogjuk találni, hogy ez a kellő mértékben sikerül és ebben most nem fokozatosságot, hanem folytonosságot fogunk felfedezhetni. Mert vannak ezek között a példányok között olyanok, amelyeknek öt fekete pontpárjuk van; olyanok, melyeknek már csak négy pontpárjuk látható; de van három és két pontpáros példány is, de sőt olyan, amelyen az egyik oldalon 4 vagy 3, a másikon már csak 3 vagy 2 fekete pont mutatkozik. Mindebből arra következtethetünk, hogy ennek a fajnak további fejlődési iránya a címer utolsó nyomainak, a pontoknak teljes elvesztésével fog járni.

Irtam ezekről már régebben egy külön értekezést is, amelyben kimutattam, hogy a tulajdonképeni zöld keresztspók, mely hazánk minden vidékén él, közönségesen az alföldön és mélyebben fekvő helyeken, völgyekben található. Magasabb hegyoldalokon inkább azokat a példányokat leljük, melyeknek a fekete pontjai eltűnőfélben vannak, még pedig minél magasabb helyeken gyűjtjük ezt a fajt, annál gyakrabban találunk 3 pontpáros, sőt a magas hegyekben már csak 2 pontpáros példányokat. Az utóbbiakat azelőtt külön fajnak tekintették a leíró araneologusok, ezért külön nevet adtak nekik és mert hegyeken találták őket, azért *hegyi keresztspóknak* (*Epeira alpica* L. K.) nevezték el. Ez az úgynevezett faj még valamiben különbözik a tulajdonképeni zöld keresztspóktól. A zöld keresztspók t. i. az eredeti címeréből a fekete pontokon kívül potroha végén még egy vörös foltot is őrzött meg maradványképen. Ez a folt is eltűnt már a hegyi keresztspók példányairól.

E két faj között nincs hézag, mert még ennek a vörös foltnak a lassú eltűnését is látjuk és itt meg-

vannak az átmenetek az öt pontpárral megjelölt stádiumtól kezdve, még feles alakok közbejöttével is, a két pontpáros állapotig. Ez az utóbbi valóban az előbbiből fejlődik ki, ez amannak a leszármazottja. Nem is külön faj, hanem csak egy fajnak a továbbfejlődése az eredetibb, ősbibb cucurbitina stádiumból az alpica stádiumába. Csak az araneologusok jelölték külön fajoknak ezeket, mert az átmeneteket nem ismerték azelőtt. A hegyi alakja ennek a fajnak az előbbre haladott stádiuma; innét van az is, hogy már a fiatal pókokcskák is aránylag előbbre jutottak fejlődésük útján és abban a korban, amikor a zöld keresztspók fiataljai még a címer nyomát viselik magukon, a hegyi keresztspók fiataljai már annélkül vannak.

Ez egy folytatólagos, átmenetes, megszakítás nélküli fejlődés.

Nem úgy áll a dolog a tulajdonképeni keresztspók fajok között; ezek élesen elvannak különítve egymástól; fokozatokat képviselnek és bármennyit gyűjtünk belőlük, mindegyik vagy ez a faj, vagy a másik; átmenetek nincsenek, csak hézagok vannak közöttük.

Ezek tehát nem is fejlődtek ki egymásból; mindegyik más-más soron keletkezett és aszerint, a mint vagy előbbre jutott már, vagy kevésbé haladhatott külön fejlődése útján, aszerint különböző stádiumban levőnek találjuk bizonyos sajátsága tekintetében. De más sajátságokban egyáltalában különbözhetnek, mert mindegyik tekintetben külön-külön haladtak és mindegyikben más-más fokig változtak el. Innét ered az, hogy mindegyik fajnak külön határozott és össze nem téveszthető bélyegei vannak, noha egymást követik a sorozatban, melyet bizonyos sajátságok (például a mustrázat) tekintetbe vételével összeválogathatunk belőlük. Olyan viszonyban vannak egymással — mint az egymás mellett álló létrák különböző magasságú fokozatai. Ha mindezek alapján most újból valamilyen áttekinthető képet akarunk magunknak e fajok rokonsági viszonyairól alkotni, akkor tehát már nem fogjuk egyenes sorban a fajok neveit egymás alá írni, mintha egymásból származtak volna le és a mint az előbb tettük, hanem párhuzamos fejlődési

De hogy sorát ejtsem, minő is volt a játéka?

Először nagyon szeretett fürdeni s ha akart, egy csöppet sem tartá botrányosnak, ha ebédközben is megfürdött. Eleinte poharába próbált bebújni, de miután ennek kényelmetlenségét maga is belátta, a nővérem ajánlotta tányért erre ő is alkalmasabbnak találta. S ha fürdeni akart, követelte a tányért, éles hangon és szörnyen izgatott ugrándozással. Ilyenkor úgy fejezte ki magát verébnyelven: »coviri«, ez annyit jelentett, hogy valami kívánsága van.

Coviri és addig coviri, míg ki nem találták a gondolatát. Ez szórakozásnak és sokszor fejtörésnek is elég volt. Egyszer fürdeni akart, másszor a metéltet akarta szétszedgetni és elszórni, máskor pedig édes atyám kezelőjébe akart bújni, a mi kedvencz búvóhelye volt. Nagyon leleményes volt követeléseiben s elnevezték őt Coviri-nek.

Kedvencz szórakozása és tanulmánya volt, tücsörszipelni a varrógép zakatolását. Akkor képezte ki természetes hanganyagát s némi koloratúrára is tett szert. Két egymás mellett levő szoba volt az ő világa; bárhol rejtőzött, kanapé alatt, szekrény mögött, vagy nyitott ajtajú kalitkájában, a mint nővérem munkához fogott, a gép első perregésére már megjelent, elhelyezkedett a munkaasztalon és csacsogott, csipogott, kiabált torokszakadtan, düttet énekelte a géppel. És ha a gép elnémult, roppant büszkeséggel telt el, hogy ő birta tovább szuszszal.

Ha nővérem kézimunkába fogott, ott kotorászott, zavarogott a keztegyében. A kis dobozból kiszedegette egyenkint a ruha-kapcsokat, csőrével elgördítgette a gyűszűt, összetépa a pamutot, cérnát. Különös szenvedélye volt a selyempamutot osztályozni s itt olyan jó, szelid színérzékét tanúsított, mely nekem rideg zoológusnak is fölöttébb imponált. A színes selymek közül legjobban szerette a kéket, ezt kiszedegette a többi közül s elszállt vele, hogy a másik szoba közepén elrejtse. Azután jött egy új szálért.

Meg is jegyeztem, mert már akkor látni való volt, hogy a Coviri gavallérnak készül, hogy nagyon szerelmes hangulatú madár, bizonyára egy kis szőkebe fog belebolondulni.

A mit a selyemmel csinált, ugyanazt tette az íróasztalon heverő virginiaszalma-köteggel. Nagy erőlködéssel és munkakedvvel kiczibált egyet-egyet és szétszórta a szobában. Másnap a köteg ismét együtt volt s ha kedve tartotta, a játékot újra kezdte.

De legkedvesebb játéka volt a bujósdi.

Akkor játszhatott mindenkivel, atyámmal, nővéremmel, öcsémmel, sőt barátságot kötve néhány vendégünkkel, azokkal is. Elbújt a két szoba valamely zugában, butor alatt, mögött, az ágyban és kerestette magát. A Coviri eltűnt. Ki látta? Hítták, nevén szólították, de nem szólt: ő elbújt. De sohasem tudott egészen csöndben maradni, a nagy hívogatásra csak el-

irányokat fogunk képzelni és ezek mindegyikében a most élő fajokat, mint ez idő szerint létező stádiumokat megkülönböztetni. Ezt a sémát látjuk tehát képzeletben:

Könnyen elfogadhatnók ezt a sémát, mint helyes képét a rokonsági viszonyoknak, mely ezek között a fajok között létezik és a most élő fajokat szintén sorozatba állítja, még pedig fokozatos sorozatba; elfogadhatnók, ha nem kellene a sorozatot pontokkal és kérdőjelekkel

kezdeni; ha tudnók, hogy honnét van hát az első fajnak is ez az előhaladottsága? Mert

ha azt állítjuk, hogy ilyen külön-külön soron fejlődtek ki az egyes fajok egymás mellett, akkor nemcsak a sorozatba foglalt közbül eső fajokról kell kimutatni, hogy az időben elődei átmentek már az ősi stádiumokon, mint azt például a fiatal egyének tanúsítják, hanem a leghátramaradottabb fajról is — ez esetben az ékes kereszt pókról — szintén ki kell mutatni, hogy ennek is voltak már olyan megelőzői, a melyek ismét hozzávizonyítva, visszamaradottaknak látszanak fejlettségükben.

Tehát még ezt is igazolni kell, mielőtt az itt képzeletben megalkotott sémának helyességét elfogadhatnók.

Az a kérdés tehát most, hogy találunk-e még olyan pókokat, a melyeket a mostani ékes kereszt pókhoz viszonyítva hátramaradottabb stádiumokban levőknek tekinthetünk? Még csak ezt a kérdést kell tisztába hozni, hogy a vizsgálatainkból folyó eredmények helyességében bízhatunk. És valóban, vannak ilyen kerekhálós pókok: az *állás pókok*, a *Tetragnatha*-félék. (Lásd 7. oldal.) Nem szükséges, hogy ezeket bőven leírjam; elégséges, ha rajzokban bemutatom a fajokat és jegyzetekkel kísérem ezeket.

Hosszú, nyújtott testű pókok ezek; közülök a *nyújtó állás pók* (*Tetragnatha extensa* L.) igen közönséges faj; vizek közelében százával gyűjthető. Egyszerű a mustrázata nagyon. A világos kékes-zöldes, vagy sárgás alapszínből csak két, majdnem párhuzamosan haladó, hosszú, keskeny, sötétebb szalag válik ki, a mely végig vonul a potroh hátán és külső szélén némi képen hullámos szegélyű. Ez az egész mustrázata — és néha

Epeira pyramidata Cl. (fiatal)

Epeira diademata Cl. (fiatal)

Szabadb. élők.

Emb. lakok köz. élők.

Epeira marmorea Cl. (fiatal)

Epeira quadrata Cl. (fiatal)

Halv. és vörh. variet.

(ismeretlen)

Epeira lutea C. K.

(fiatal)

Epeira cucurbitina Cl.

4 pontpáros

3 „ „

Epeira alpica L. K.

még annyi se, mert megtörténik, hogy e szalagok a potroh elülső részén hiányosak, a mi különösen fiatal példányokon látható.

Egy másik faj a *mezei állás pók* (*Tetragnatha montana* L. K.). Ez ugyanilyen mustrázatot visel a hátán, csak hogy a két szalag külső szélei hullámosabbak és sötétebbek. A hátulról számított 4. hullámpár valamivel nagyobbak látszik, mint a mögötte fekvők; de ennek első nyomát már most az előbbi faj példányain is észrevehetjük. A 7. hullámpár még nagyobb és ugyancsak ez is ki van már jelölve az előbbi faj mustrázatában.

A *feketés állás pók* (*Tetragnatha nigrita* Lendl) hasonló az előbbiekhöz, csak hogy jóval sötétebb; két szalagja együtt véve egy hosszú, hullámos szélű czímert formál, melynek mezeje sötét színű; a 7. hullám kiválóan

árulta magát egy végtelenül halk cszirpentéssel és ha felfedezték, ő örült, kiabált legjobban.

Egyszer azonban nagyon elszégyenkezett.

Délután hazajött édesapám s hívogatta a verebet, de az sehonnan sem bukkant elő. Keresték, kutatták minden szokott rejtekhelyén, de nem volt sehol. Végre atyám arra a gondolatra jött, hogy a falhoz ferdén ütköző nagy tükör mögött, a melynek keretéről sokszor lenézegetett, keresse és ott találta kifeszített szárnyakkal benszorulva a Covirit. Szólitgatta, de nem felelt, nagyon félt és szégyenkezett, de jókedve és szava rögtön visszatért, midőn kényelmetlen fogságából kiszabadult.

Édes atyámat szerette legjobban. Ha délután haza jött hivatalából, az ajtónyíláskor szembe repült vele, a vállára szállt, segítkezni próbált a felsőkarját levetésében s ha ozsonnához ült és elővéve a Budapesti Hirlapot, félbe túrva olvasni kezdte, lészaladt a válláról, bebújt a kezébe, onnan a betűrt lap közébe és ült ott csendesen, mintha az ő neki lett volna úgy elkészítve. Így pedig alig lehetett olvasni, mert a mint megzördült a papír, kiszaladt, megcsípte a hüvelykujját, s azzal ismét visszabujt. Zsemlyével, vagy más módon ki kellett csalogatni onnan.

Mennyi hunczutság, elevenség és igazán ötlet volt e kis madár életében és mennyi kedves epizód, azt mind nem lehet elmondani. Még arról írok csak, hogy minő magaviséletet tanu-

sított a tükörrel szemben. A kis tükör asztaláról, ha bekukkantva, egy ismeretlen verébbel látta magát szemközt, kedélyállapota szerint vagy csevegett vele, vagy pörlekedett. Volt azonban a másik szobában, a hol a cserépkályha tetején a kalitkája állott, ettől balra a nyílt ajtó mellett egy nagy tükör, mely az egész szoba képét adta vissza. Ha a kályha tetejéről a tükör felé szállt, közvetlen az üveg előtt a szembe repülő madár annyira zavarba hozta, hogy visszaszállt a kályhára és csendesen elmélkedett. Megpróbálta az utat a látszatos szobába kétszer, háromszor, sohasem ütközött a tükörbe, közvetlen előtte visszafordult s mindig csendesen maradt a kályhán egy ideig.

Ennek a tükörnek, a szoba képének és a szembe repülő madárnak csalfantóságát megérteni, vagy megszokni nem tudta.

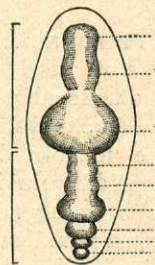
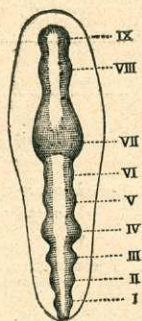
Játékos kedvéről már beszéltem, még figyelmességéről is meg kell emlékezni, mert e nélkül hiányos volna a biográfiaja.

Igen — figyelmes is tudott lenni. — Ő ébredt fel legelőbb a házban. Kiszállt a kalitkájából, odaszállt atyám ágya mellé a szék támlájára és csendben, veszteg leste ébredését. A mint mozdulni látta, hangos csirikjével üdvözölte s mindenáron a másik szobába akart jutni. Ha a cseléd a ruhával bejött, a nyílt ajtón a másik szobába repült, rászállott a nővérem ágyára

öblös; a címer körül kezdetleges, keskeny, fehér szegélyt is láthatunk már; a címer szélei majdnem feketék.

Egy másik faj, a zömök állaspók (*Tetragnatha obtusa* C. K.) mustrázatában a következő további elváltozásokat vehetjük észre: a címer egy mellső és egy hátsó részre szakad, amennyiben a 7. nagy és öblös hullám mögött befűződik a címer és ott a fehér szegély bele is nyúlik a címerbe. A *Tetragnatha chrysochlora* E. S. abban tér el az előbbtől, hogy a címere elől is beszakad az öblös nagy hullám előtt és ott is a szegély fehér elemei mintegy beletódulnak a sötét mezőbe.

Ha az egyszerű mustráznak ilyenét való fokozatos elváltozásait kutatjuk, könnyen rájövünk arra is, hogy mi okozza ezeket:



A *Tetragnatha montana* és *T. chrysochlora* hátán látható címer sémája.

A kerekhálós pókok nagy családjában egy általános tendencia abban nyilvánul, hogy a fajok mindig rövidebb testűek lesznek. Ez a kerekhálókötés mesterségével van összefüggésben. Minél rövidebb a pók törzse és ezzel együtt a lábai is kurtábbak, annál sűrűbb és tökéletesebb kerekhálót tud szőni. Ezt a különböző fajoknak megfigyeléséből tudjuk. A háló a póknak mindene, élete fentartója, mert csakis a hálóban megfogódzó rovarokból tud táplálkozni. Természetes tehát az az általános törekvés, mely e család körében, a tökéletesebb hálók kedvéért, az egyének törzsének megrövidülésével jár. És ezt a tendenciát felismerhetjük az állas pókok sorozatában is.

A potroh megrövidülése azonban annak megvastagodását tételezi fel, mert a belső szervek tömege ezt megkívánja. Ha már most az állas pókok fajain végig tekintünk, határozottan láthatjuk, hogy a potrohuk fajról-fajról elől vastagodik, azonkívül, oldalról tekintve, a hátán pú-

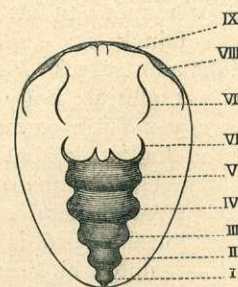
posodik is, amint azt az ideiktatott rajzok mutatják. Ott, ahol a púp kiemelkedik a pók hátán, ott fekszik épen a címer 7. hullámpárja: ez a növekedő púp tolja szét és öblösíti ki ezt a hullámot.

Képzeljük ennek alapján most azt is, hogy a pók törzsének nagyobb mértékben való megrövidülésével a potroha elől tetemesebben megvastagodott és kiszélesbült volna: akkor az eddigiek alapján azt is kell képzelnünk, hogy a címer 7. hulláma szintén igen kitágult volna, ezzel azonban el is szakadt volna a címer hátsó részétől. A címer elülső része szintén különvált és kiszélesbült volna. A 7. hullám előtt és mögötte betódultak volna a fehér szegély megfelelő részei.

Tehát az állas pókokon felismerhető fokozatos elváltozásoknak tanulmányozása alapján egy olyan pókalakra következtethetünk, amelynek potroha rövidebb, elől vastag, szélesebb; melynek hátul keskeny, hullámos szélű, sötétszínű címere van, ez előtt betóduló fehér elemek; elől egy külön fekvő, széthúzott nagy hulláma s ezelőtt ismét fehér foltok; egészen elől pedig a címer legelejének széthúzó részei.

És ismerünk-e ilyen pókot? Igen, ismerünk: ilyen az ékes keresztos pók! Ezzel kitörölhetjük az előbbi séma élére írt kérdőjelet.

Azt hihetnők most, hogy az ékes keresztos pók eszerint folytatódagos leszármazottja ez állas pókoknak; tényleg ez a gondolatunk támadt első sorban. Azonban mégis oly nagy a különbség ezek között az állas és keresztos pókok között más tekintetben, hogy a direkt leszármazást nem fogadhatjuk el helyes megtejtésnek. Nem marad más hátra, mint annak a feltevése, hogy az ékes keresztos pók őselődei hasonló stádiumokban voltak



Az ékes keresztos pók hátán látható címer sémája.



Az ékes keresztos pók törzse oldalról tekintve.

s azt is üdvözölte. Azután visszatért atyámhoz s el nem maradt tőle, míg el nem ment. Ott tánczolt a vállán, a míg mosdott s kapdosta a lepergő vízcseppeket, ott volt a hátán, míg törülközőt, kitérve a vászondarabnak s ott volt azután a reggelinél, szokott poharának a pereméről leszállva — mindenhol.

Nekem egyik kedves meglepetésem volt, mikor néhány napra haza jöttem s ez a madár úgy tánczolt a vállamon mosdásom közben, mintha ismerősök volnánk. Pedig ritkán találkoztunk nagyon.

Szerettem a madarakat mindig. Nem bántottam a gébicset, melynek fészkrét tudtam, de eljártam hozzá, mint gyerek a pajtásaihoz.

Eljártam a jégmadár fészkéhez is és az eperfa alatt ülve sokszor meglestem az aranymálingó és vasorrú pinty összeczordulását. A pajták tetején daloló füstös vörösfarkot szerettem legjobban, de mindezeknél mélyebben férközött szívemhez ez a kis veréb.

Egy zimankós telet is kihúzott nálunk a Coviri. Tavaszszal, mikor olyan helyre legény volt már, hogy párja alig akadt a többi szürke gavallér között, azt mondta a nővérem: »Nem jó a verébnek egyedül lenni.« Kivitte az udvarra és szabadon eresztette. A veréb visszajött a konyhába és bekéredzett.

Már azelőtt is kétszer volt szabadon, Akkor úgy szökött

meg. Egész éjjel nem volt otthon, reggel azonban csak beállított. Nem volt szokatlanul jókedvű, sem mámoros, mégis ráfogták, hogy lumpolt.

Juniusban haza mentem egy szóra, rövid viszontlátásra. Szomorúak voltak otthon nagyon. Nővérem kivitte még kétszer, először nem tudott tőle megválni, visszahitta, visszajött, másodszor elrepült. A cseléd beszélte, hogy nap nap után két veréb jön déltájban a konyhaajtóhoz. Az egyik berepül s kotorász az edényekben, a másik a küszöbhez sem merészkedik és aggodva hívja a társát. Akkor is eljött.

Kimentem megnézni. Az ajtó előtt volt egy hím veréb egy halvány, karcsú, szőke veréb-menyecskével. A mi Covirinknek akadt már párja.

Úgy szemlátásra nagyon csinos menyecskének tartottam, a kit érdemes lesz a Covirinek szeretni s a ki érdemes lesz a mi tapasztalt jó izlésű verebünkhöz.

Azután talán az emberek iránti bizalom rossz sorsra juttatta, vagy apai gondok eltörülték benne a volt otthon emléket — elmaradt a verébpár: — elteleedett a Coviri benünket egészen.

De én nem feledtem el s emléket irtam meg a mi okos verebünknek, a ki természetéhez híven, szeretetében sem volt más, mint hunczut kis proletár.